

JAIZKIBEL MENDIAN TESTULIBURUETAN BAINO ARGIAGO

Hondarribiko ikasleek ametza zuhaitzaren haziak ernaltzen lagundu eta ondoren Jaizkibelen landatu dituzte, bertako basoa pixkanaka berreskuratu dadin; mendiaren hiru dimentsioko maketa ikusgarria ere osatu dute; eta Jaizkibelen kokatutako hirigintza plan bat asmatu dute irakasleek, bertako ekosistemez eta mehatxuez gogoetatu dezaten gazteek. Herriko mendia izan dute ikasketarako oinarri eta ardatz.

 MIKEL GARCIA IDIAKEZ
 DANI BLANCO

EZKURRAK LANDATZEN

Jaizkibelgo basozainaren argibideak entzunda, zuhaixkak landatzeari ekin diote ikasle, irakasle eta basozainek. Ezkerreko argazkian: Amaiur Barron eta Jon Arrieta ikasleak.

Otsaila bukaera da eta *Ametzu Jaizkibel* egitasmoari amaiera ederra eman diote ikasleek: ernaldutako ezkurak landatu dituzte mendian, etorkizunean zuhaitz sendo eta handi bihurtu daitezzen. Zehazki, ametzaren ezkurra da landatu dutena. Hondarribiko Talaia institututik oinez joan dira, landaketarako prest dagoen 15 x 15 metroko soiluneraino. Zientzia Aplikatuetakoko hamabi ikasle dira, gero ziuurrenik erdi-mailako moduluren batera edo Lanbide Heziketara joango diren ikasleak, maiz euren burua ikasle txartzat dutenak. Beraienez arduratu eta motibazio estra izan nahi du egitasmoak. “Hau *gozada*” diote, aitzurra gogor astinduz.

Jaizkibelgo eta Aiako Harrietako basozainak izan dituzte laguntzaile. 70 ametz landatu dituzte, Iker Luarizaierdi Jaizkibelgo basozainaren argibideak jarraituz: “Ez ditugu lerrotan landatu-

ko, nahi dugulako baso naturala izatea, eta nahastuta sartuko ditugu, nahieran”. Lur-azala garbitu, orbela kendu, aitzurrarekin zuloa egin, lurra harrotu, landarea egoki ezarri eta lurraz ongi estali behar dute, landarea finkatzeko.

Gizakiak eskua sartu ez balu, Jaizkibelen %89ak ametz izan beharko luke, baina gaur egun eremuaren %8a baino ez da

“Dagoeneko sustraia duten zuhaixka txikiak landatuko ditugu, hobeto errotzeko; denak ez dira aurrera aterako, baina hori lehia naturala da”.

Aranzadi Elkarteko Anais Mitxelena ere bertan da. Azaldu du gizakiak eskua

sartu ez balu Jaizkibelen %89ak ametz izan beharko lukeela baina gaur egun eremuaren %8a baino ez dutela hartzen ametzek. Egund, Jaizkibelen %12 bakarrik da basoa eta beste %25 landaketak: batik bat pinua eta gaztaina landatu izan dira, monolaborantza sustatuz –apenas dagoen beste zuhaitz motarik-. Ikasleek klasean ikusi dituzte basoaren eta landaketaren arteko ezberdintasunak. Ustiapena –eta etekin ekonomiko– helburu izan ohi duten landatutako zuhaitzen aldean, baso naturalak hobeak dira bertako flora eta faunarentzat, baita klima aldaketari aurre egiteko ere. Ezkur landaketari esker, ikasleek badakite Jaizkibelgo ametzaren basoa berreskuratzen lagunduko dutela, gizakiaren esku-harztega beti ez baita kalterako.

Joan aurretik, ametz zuhaixketako bat gorde dute, ikastetxeko lurretan landatzeko.

TALAIA

HIRU DIMENTSIO TAN. Metro bateko luzera eta 75 zentimetro zabalera duen 3D maketa burutzea abentura izan da denentzat.

TXANGOA. Apirila bukaeran gerturatu ziren mendira, bertako espezieak eta mehatxuak aztertu eta asmatutako hirigintza planaren eragina zein izango zatekeen ondorioztatzeko.

NOLA ZAINDU EZKURRA, ERNALDU DADIN?

Ameztu Jaizkibel ekimena hilabete batzuk lehenago abiatu zuten ikasleek, urrian: ezkur bila joan ziren Jaizkibelera. Orduan ere, Luarizaierdi basozaina izan zuten gidari, eta bere ofizioaren nondik norakoez, Jaizkibelgo animalia eta landareez, mendia babestuta egotearen arrazoiak, ametzen eta haritzen arteko ezberdintasunez... aritu zitzairen. Bertatik bertara duten basoa ezagutzeko eta laginketa bat nola egin ikasteko balio izan zien ikasleei. Hurrengo hilabeteetan, bildutako ezkurak ikastetxean ernald

"Oporretan haziak zaintzeko ez zela inor egongo eta kezkatuta zeuden ikasleak. Azkenean, Teknologiako ikasgaiari negutegi txiki bat muntatu zuten, oporrak iraun bitartean lorontziak bertan sartzeko"

IZASKUN ZENOZ, IRAKASLEA

zituzten, astean zehar ezkurak behar bezala bustiz, arrak ateraz gero garbituz, lehortzen ziren haziak botaz... Baina ametzaren kasuan ezkur urte txarra izan da, gutxi eta kalitate txarrekoak ziren, eta erabaki zuten Jaizkibelera bueltatzea haritzaren ezkurak biltzera. Ondoren, Derrigorrezko Bigarren Hezkuntza osoko ikasleengana (12-16 urte) zabaldu zuten hazien zaintza eta segimendua egiteko ardura, eta metodo berri bati ekin zioten: hondar hezean ezkurra sartu eta frigorifikoa 4 gradutan mantentzea, negua imitatuz. Horrela bai, ezkurak ernaltzea eta sustraia botatzea lortu zuten.

Ikasleen artean interesa eta inplikazioa nabaria izan dela dio Izaskun Zenoz irakasleak, behin proiektuarekiko lotura sortzen denean, balioa eta zentzua ikusten diotenean, konpromisoa datorrela segidan: "Neguko oporretan haziak zaintzeko ez zela inor egongo eta kezkatuta zeuden ikasleak, etxera eramateko prest ere agertu ziren. Azkenean, negutegia egitea otu zitzairen, zirriborroa landu eta Teknologia ikasgaiaren negutegi txiki bat muntatu zuten, oporrak iraun bitartean lorontziak bertan sartzeko. Plastikoa zulo batzuk eginda, euri ura jasotzen zuten haziak, itotzeko arriskurik gabe. Bi astetan egindako negutegi arrunta zen, baina helburua lortzeko nahikoa, eta borondatez eta ilusioz eraikia".

Gipuzkoako Foru Aldundiak Urnietan duen haztegia eraman zituzten ernaldutako ezkurak, hurrengo urtean basozainek landatu ditzaten. Trukean, iaz bildutako eta haztegian ernaldutako ametzaren ezkurak jaso zituzten ikasleek, Jaizkibelen otsailean landatu zituztenak.

Gustuko esperientzia izan dela diote Jon Arrieta eta Amaier Barron ikasleek: "Ikasi dugu hazia nola mantendu eta zaindu, frustrazio momentuak ere izan ditugu, pentsatzen genuelako zentzat eta ur gehiago bota hobe izango zela, baina ez da hain sinplea, alternatibak bilatu behar izan ditugu...". Behin eskola bukatuta itzuliko al dira, landaturiko zuhaitzak bisitatzen? "Jakina!", erantzun digute.

HIRU DIMENSIOTAN INPRIMATZEN

Teknologia ikasgaiarako ere aitzakia aproposa eman dio Jaizkibelet Talaia ikastetxeari: mendiaren maketa osatu dute hiru dimentsioko inprimatzaileekin. Iraitz Zuazabeitia eta Eder Valladares irakasleek gidatuta, Gipuzkoako Diputazioak puntu bakoitzaren geoposizioa duela aprobetxatu eta informazio hori guztia interpretatzen, datuak prozesatzen dituen softwarea erabiltzen, bolumena ematen, hiru dimentsiotan inprimatzen, maketa muntatzen... ikasi dute gazteek. "Bestelako gaiak lantzeko ere balio izan digu, adibidez zergatik sortzen den olatua gune jakin batean, zergatik dagoen kasinoa hemen eta ez hor...", dio Valladaresek. Datuak behar bezala sartzeko jakitea, inprimatzailea erabiltzen asmatzea eta lauki-sare guztiak osatzea ordu askotako lan konplexua izan da.

Metro bateko luzera eta 75 zentimetroko zabalera duen maketa burutzea abentura izan da denentzat. "Ez dut uste Jaizkibelgo tamaina honetako maketa askorik egongo denik eta guretzat ere ikasketa prozesu handia izan da halako inprimatzaile batekin aritzea, mundu berri bat".

JATETXEA, ETXEBIZITZAK ETA KAIA JAIZKIBELAN

Izaskun Zenozekin batera, Amaia Agirre, Maier Gereka eta Iñaki Sanz-Azkue aritu dira Biologiako irakasle. Guztien artean, beti ere Jaizkibel ardatz hartuta, unitate didaktiko bana osatu dute DBH1 (11-12 urte) eta DBH4 (15-16) mailetako ikasleentzat. Helburua, bertako ekosistemak, fauna eta flora ezagutzeko, eta ezagutza horrek bestelako lotura batzuk sortzea, Jaizkibel eta oro har natura kontserbatzeko beharrezko inguruan. Unitate didaktikoek arazo erreal bat izan dute abiapuntu: imajinatu Jaizkibelgo kostal-

Imajinatu Jaizkibelgo kostaldean etxebizitzak egin nahi dituela promotore pribatu batek eta administrazioak biologoen iritzia eskatu duela. Bada, ikasleek jokatu dute biologo rola

dean (Justiz eremuan) jatetxea, etxebizitza batzuk, barkuentzako kai txiki bat, bertara iristeko errepidea, ura iristeko kanalizazioa eta haurrentzako parkea egin nahi duela promotore pribatu batek eta administrazioak biologoen iritzia eskatu duela, baietz ala ezetz erabakitzeke. Bada, ikasleek jokatu dute biologo rola. Prozesua dinamika ugarritan oinarritu da: hala nola, taldetan informazioa bilatzea, elkarri aurkeztea, Hondarribiko animalia eta landareen *Kapen* karta-jokoa baliatzea eta Jaizkibelera bertara txangoa egitea.

Apirila bukaeran gerturatu ziren mendira, hain juxtu ariketako promotore pribatuak eraiki nahi zituen etxebizitza, jatetxe eta abarren eremuetara. Ereku horietan sei ekosistema zapaldu zituzten (urbanoa, landa-eremua, erreka, basoa, zingira, itsaslabarra), bertako espezieak eta mehatxuak aztertu eta egi-

tasmo pribatuaren eragina zein izango zatekeen ondorioztatzeke. 400 ikasle, bi txandatan, eta Aranzadi elkarteak bidelagun.

Gogoeta kolektiboak eman dio amaiera unitate didaktikoari: ikasleek ez dute uste promotorearen egitasmoa gauzatu beharko litzatekeenik, sekulako kaltea eragingo lukeelako. Eta zein alternatiba emango diote orduan administrazioari? Gazteek proposatu dute etxebizitzak egiteko benetako beharra baldin badago, eremu urbanoan egin beharko lirakeela.

Azkenik, unitate didaktikoaren arrakasta ebaluatu dute unibertsitateko bi irakasle: hasi aurretik testa pasa zieten ikasleei (zer da bioaniztasuna, zer dakizu gune babestuez, zein espezie bizi dira ekosistema jakin honetan, zer jaten dute halako edo bestelako espezieek, Jaizkibel ongi kontserbatuta dagoela uste al duzu...) eta test bera bete zuten ondoren. Nabarmena izan da aldea, onerako, barneraturiko kontzeptu eta edukietan, inguruaren ezagutzan, eta baita bioaniztasunarekiko eta naturarekiko ikasleek hasieran eta bukaeran erakutsi duten interes eta jarreraren ere.

IKASGELATIK PLAZARA

Maiatza bukaeran borobildu dute ikasurte osoko lana; herriari irekitako erakusketa paratu dute Hondarribian, astebetez: ikusgai izan dituzte hiru dimentsioko maketa, *Ameztu Jaizkibel* proiektuari buruzko informazioa, poster eta argazkiak bertako fauna, flora eta ekosistemak irudikatuz, egindako guztia laburbiltzen duen bideoa... Eta erakusketatik gertu, ikasleen benetako altxorra, eskolako mugak gainditzen dituen hezigune natural bezain paregabea: Jaizkibel mendia. ●

